

Ο Ιώσηπος Μοισιόδακας (ή Μοισιόδαξ, 1725 – 1800) ήταν Έλληνας δάσκαλος του γένους, συγγραφέας και μεταφραστής. Ο Μοισιόδακας ήταν ένας από τους πρώτους στοχαστές που αγωνίστηκαν για την καθιέρωση της νεοελληνικής ως γλώσσας της Παιδείας του Γένους. Τα επιχειρήματά του ήταν παιδαγωγικού και κοινωνιολογικού χαρακτήρα. Το 1761 μεταφράζοντας το έργο του Ιταλού φιλοσόφου Ludovico Antonio

Muratori, Ηθική Φιλοσοφία, αντιμετώπισε το γλωσσικό ζήτημα και μίλησε για το κοινόν

ύφος, που το θεωρούσε, κατάλληλα καλλιεργημένο, αρμόδιο για κάθε γνωστικό πεδίο.

Ο Δημήτριος Φωτιάδης-Καταρτζής (περ. 1730 – 1807) ήταν Έλληνας συγγραφέας και δικαστής, μία από τις σημαντικότερες μορφές του νεοελληνικού διαφωτισμού. Είχε μεγάλο ενδιαφέρον και άποψη για την ελληνική γλώσσα, καθώς και για τη μόρφωση και

την εκπαίδευση των νέων παιδιών. Αυτά τα δύο ενδιαφέροντα κυριαρχούν στο έργο του:

Συνέταξε μία από τις πρώτες γραμματικές της σύγχρονης ελληνικής, ενώ τα κυριότερα

έργα του έχουν παιδαγωγικούς στόχους. Επηρεάσθηκε σε κάποιο βαθμό από τον γαλλικό διαφωτισμό αλλά από την άλλη, επιτιθέμενος στη δεισιδαιμονία την ταυτίζει με

την αθεΐα και εξυμνεί την Ορθοδοξία (δηλαδή το παλιό, το παραδοσιακό), ενώ αντίθετα ο

γαλλικός διαφωτισμός ταύτισε τη δεισιδαιμονία με τον μεσαιωνικό σκοταδισμό της Εκκλησίας και με τον ορθό λόγο και την Επιστήμη ευνόησε την αθεΐα. Οι φιλοσοφικές

του αντιλήψεις βρίσκονται μέσα στο δοκίμιό του «Γνώθι σαυτόν».

Ο Θεόφιλος Καΐρης (19 Οκτωβρίου 1784 – 13 Ιανουαρίου 1853) ήταν κορυφαίος Νεοέλληνας διαφωτιστής, φιλόσοφος, διδάσκαλος του Γένους και πολιτικός.

Ο Κωνσταντίνος Κούμας (Λάρισα, 1777 - Τεργέστη, 1836) υπήρξε Έλληνας διδάσκαλος του Γένους, πρωτεργάτης του νεοελληνικού διαφωτισμού, ιστορικός, φιλόσοφος και μεταφραστής λογοτεχνικών έργων. Γεννήθηκε στην Λάρισα το 1777. Πατέρας του ήταν ο Μιχαήλ Κούμας, έμπορος γουναρικών. Από φόβο να μην τον πάρουν οι γενίτσαροι πέρασε την παιδική του ηλικία κρυμμένος στο σπίτι μέχρι δέκα χρονών χωρίς να πάει σε σχολείο και εκκλησία. Το 1787 λόγω πανώλης που ξέσπασε στην Λάρισα η οικογένεια του Κούμα κατέφυγε στον Τύρναβο. Εκεί ο μικρός Κωνσταντίνος έμαθε ανάγνωση των συναξαρίων στην εκκλησία και την Αμαρτωλών Σωτηρία του Λάνδου. Επειδή ανέπτυξε μεγάλο ζήλο για τα γράμματα, οι γονείς του τον παρέδωσαν δεκαπενταετή στο σχολείο του Τυρνάβου, όπου είχε διδάσκαλο τον Ιωάννη Πέζαρο. Σ' αυτόν μαθήτευσε έξι χρόνια και απέκτησε φήμη διακεκριμένου μαθητή. Διδάχθηκε αρχαίους Έλληνες κλασικούς συγγραφείς και βασικές αρχές της φιλοσοφίας από κοινού με μαθηματικά, γεωμετρία και φυσική, στα οποία φαίνεται να παρουσιάζει ιδιαίτερη κλίση. Ο Μητροπολίτης Λαρίσης Διονύσιος Καλλιάρχης τον πήρε μαζί του στην Κωνσταντινούπολη και τον συνέστησε στον Μεγάλο Διερμηνέα της Υψηλής Πύλης Κωνσταντίνο Υψηλάντη. Ο Υψηλάντης όταν ανακηρύχτηκε ηγεμόνας της Βλαχίας του πρότεινε να τον προσλάβει στις υπηρεσίες του, αλλά ο Κούμας προτίμησε να επιστρέψει στην πατρίδα του, όπου έγινε διδάσκαλος. Δάσκαλος στην Τσαριτσάνη και τα Αμπελάκια Λόγω της συνεχούς τρομοκρατίας των Τούρκων κατέφυγε στην Τσαριτσάνη, όπου δίδασκε και κήρυττε από άμβωνος. Δίδαξε ελληνικά και επιστημονικά μαθήματα στην απλοελληνική κατά τα πρότυπα των δημοτικιστών και εισάγει ως νέο μάθημα την άλγεβρα. Τον Οκτώβριο του 1798 νυμφεύεται τη γυναίκαδελφή του δασκάλου του Ιωάννη Πέζαρου. Επειτα πήγε στα Αμπελάκια, όπου δίδασκαν ο Γρηγόριος Κωνσταντάς και ο Κεφαλλονίτης γιατρός Σπυρίδων Ασάνης απ' τον οποίο έμαθε άλγεβρα[6]. Στα 1799 ο Κούμας αποκτά μια κόρη χάνει, όμως, τη γυναίκα του. Βαθύτατα λυπημένος καταφεύγει στα Αμπελάκια, όπου ασχολείται από κοινού με τον Ασάνη με τη μετάφραση του έργου του Γάλλου αστρονόμου και μαθηματικού Abbe de la Caille Περί κωνικών

Ο Θεόφιλος Καΐρης (19 Οκτωβρίου 1784 – 13 Ιανουαρίου 1853) ήταν κορυφαίος Νεοέλληνας διαφωτιστής, φιλόσοφος, διδάσκαλος του Γένους και πολιτικός.

Ο Δημήτριος Φωτιάδης-Καταρτζής (περ. 1730 – 1807) ήταν Έλληνας συγγραφέας και δικαστής, μία από τις σημαντικότερες μορφές του νεοελληνικού διαφωτισμού. Είχε μεγάλο ενδιαφέρον και άποψη για την ελληνική γλώσσα, καθώς και για τη μόρφωση και την εκπαίδευση των νέων παιδιών. Αυτά τα δύο ενδιαφέροντα κυριαρχούν στο έργο του: Συνέταξε μία από τις πρώτες γραμματικές της σύγχρονης ελληνικής, ενώ τα κυριότερα έργα του έχουν παιδαγωγικούς στόχους. Επηρεάσθηκε σε κάποιο βαθμό από τον γαλλικό διαφωτισμό αλλά από την άλλη, επιτιθέμενος στη δεισιδαιμονία την ταυτίζει με την αθεΐα και εξυμνεί την Ορθοδοξία (δηλαδή το παλιό, το παραδοσιακό), ενώ αντίθετα ο γαλλικός διαφωτισμός ταύτισε τη δεισιδαιμονία με τον μεσαιωνικό σκοταδισμό της Εκκλησίας και με τον ορθό λόγο και την Επιστήμη ευνόησε την αθεΐα. Οι φιλοσοφικές του αντιλήψεις βρίσκονται μέσα στο δοκίμιό του «Γνώθι σαυτόν».

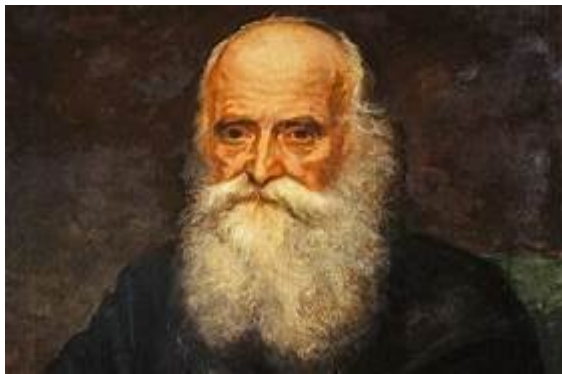
Ο Ιώσηπος Μοισιόδακας (ή Μοισιόδαξ, 1725 – 1800) ήταν Έλληνας δάσκαλος του γένους, συγγραφέας και μεταφραστής. Ο Μοισιόδακας ήταν ένας από τους πρώτους στοχαστές που αγωνίστηκαν για την καθιέρωση της νεοελληνικής ως γλώσσας της Παιδείας του Γένους. Τα επιχειρήματά του ήταν παιδαγωγικού και κοινωνιολογικού χαρακτήρα. Το 1761 μεταφράζοντας το έργο του Ιταλού φιλοσόφου Ludovico Antonio Muratori, Ηθική Φιλοσοφία, αντιμετώπισε το γλωσσικό ζήτημα και μίλησε για το κοινόν ύφος, που το θεωρούσε, κατάλληλα καλλιεργημένο, αρμόδιο για κάθε γνωστικό πεδίο.

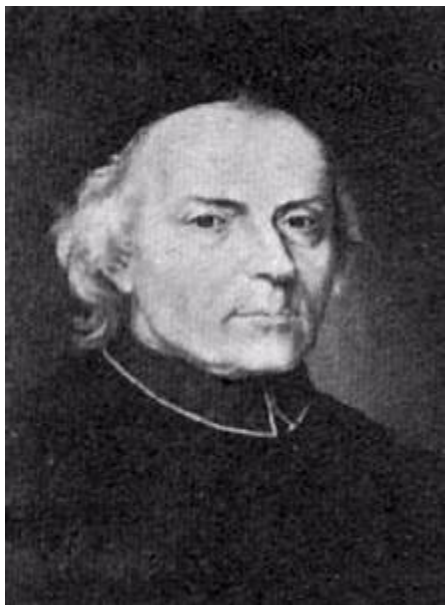
Κωνσταντίνος Κούμας

Ο Δημήτριος Φωτιάδης-Καταρτζής

Ο Θεόφιλος Καΐρης

Ο Ιώσηπος Μοισιόδακας

Νεοελληνικός Διαφωτισμός

Ο Νεοελληνικός Διαφωτισμός είναι ιδεολογικό, φιλολογικό, γλωσσικό και φιλοσοφικό ρεύμα που, κατά μια άποψη, επιχείρησε να μεταφέρει τις ιδέες και τις αξίες του ευρωπαϊκού διαφωτισμού, του οποίου και αποτελεί παρακλάδι, στον χώρο που ζούσαν άνθρωποι ελληνικής εθνικής συνειδήσεως ορθόδοξου γένους στην Οθωμανική Αυτοκρατορία. Κατά τον Κωνσταντίνο Δημαρά, ο οποίος εισήγαγε και τον όρο «Ν. Διαφωτισμός», αυτός αποτελεί γηγενές και ενδογενές φαινόμενο του ελληνισμού που συναντιέται με τον ευρωπαϊκό διαφωτισμό και επηρεάζεται από αυτόν χωρίς όμως η αρχική του δυναμική να πάψει να είναι εγχώρια. Κατ' άλλη άποψη ο ελληνικός διαφωτισμός έχει τις ρίζες του στον 15ο αιώνα και υπό την επιρροή του ευρωπαϊκού πνεύματος συστηματοποιεί έως τις αρχές του 19ου αιώνα την ιδέα της εθνικής ταυτότητας για τους πληθυσμούς των πάλαι ποτέ αρχαίων ελληνικών επικρατειών. Κατά τον Απ. Διαμαντή ο νεοελληνικός διαφωτισμός ήταν ένα πνευματικό κίνημα με αίτημα την παιδεία των Ελλήνων. Στο δεύτερο μισό του 20ου αιώνα διαμορφώθηκε μια ιστοριογραφική σχολή που μελέτησε έντονα την έννοια του Διαφωτισμού σε σχέση με την ελληνική ιστορία. Ιδρυτής αυτής της σχολής ήταν ο Κ.Θ. Δημαράς, με μια σειρά από συνεχιστές όπως οι Φίλιππος Ηλιού, Παναγιώτης Μουλάς, Αλκης Αγγέλου κ.ά. Πιστεύεται ότι η σχολή αυτή υπερεκτίμησε το ρόλο του Διαφωτισμού.

Γ4

Πέτρος Πετρίδης

Παπαδόπουλος Περικλής

Σουχειλά Σούλογλου

Χασάν Μπόζ

Γρηγόρης Μπεμπεκίδης

Μπαντάκ Ατσέλια

Σουκρή Ογλού Σαδιέ Τσιτσέκ

Σουειδά Σιράκ

Τσαπατώλης Παντελεήμων

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Απόστολος Ε. Βακαλόπουλος, *Νέα Ελληνική Ιστορία*. Εκδόσεις Βάνιας, Θεσσαλονίκη 1995.
- Κ. Θ. Δημαράς, *Νεοελληνικός Διαφωτισμός*. Εκδόσεις Ερμής, Αθήνα 1993.
- Έλενα Τάτσιου, *Εκπαίδευση και Εκπαιδευτική πολιτική κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Επανάστασης (1821-1827)*. Αλεξανδρούπολη 2020.